

Sygn. akt II KK 448/19

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 5 czerwca 2020 r.

sprawy **D. D.**

oskarżonego o czyn z art. 116 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych i in.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 28 czerwca 2019 r., sygn. akt IV Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 18 maja 2017 r., sygn. akt II K (...)

p o s t a n o w i ł

1. **oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
2. **obciążyć oskarżonego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 maja 2017 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w P.:

1. w miejsce czynów zarzuconych w punktach od I do XVII aktu oskarżenia uznał oskarżonego D. D. za winnego tego, że okresie od 9 października

2015 r. do 12 kwietnia 2016 r. w B. woj. (...), działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej bez uprawnienia utrwalił i zwielokrotnił w celu rozpowszechnienia a następnie rozpowszechniał cudze utwory w postaci akcesoriów nagrobkowych ze stali kwasoodpornej stanowiące opracowanie krzyża oraz aplikacji kwiatowej, do których prawa autorskie przysługują R. Sp. z o.o. z siedzibą w R., w ten sposób, że w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej pod nazwą "D." oferował je do sprzedaży umieszczając ich wizerunki na stronie internetowej oraz w folderze reklamowym swojej firmy pod numerami katalogowymi (...) oraz prowadził ich produkcję i sprzedaż, czym wyczerpał dyspozycję art. 116 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych i art. 117 ust. 1 tejże ustawy w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i wobec tak opisanego czynu na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k., art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne na okres próby 2 (dwóch) lat;

2. na podstawie art. 67 § 3 k.k. nałożył na oskarżonego D. D. obowiązek częściowego naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz R. Sp. z o.o. z siedzibą w R. kwoty 10.000 (dziesięć tysięcy) zł w terminie 3 (trzech) miesięcy od uprawomocnienia się wyroku;

3. na podstawie art. 45a k.k. w zw. z art. 44 § 1 k.k. orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa dowodów rzeczowych wymienionych w wykazie dowodów rzeczowych nr (...) na karcie 71-72 v. akt sprawy pod pozycjami: 3,4, od 9 do 12, 19, 24,25,27, 32 i 34;

4. na podstawie art. 230 § 2 k.p.k. nakazał zwrócić oskarżonemu D. D. dowody rzeczowe wymienione w wykazie dowodów rzeczowych nr (...) na karcie 71-72v akt sprawy pod pozycjami: 1,2, od 5 do 8, od 13 do 18, od 20 do 23,26, od 28 do 31 i 33;

Wyrok zawiera także rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł obrońca oskarżonego, który zaskarżył wyrok w całości zarzucając mu naruszenie:

„- art. 4, 7,410 i 424 k.p.k. wskutek przyjęcia, że spółce R. przysługują prawa autorskie do przedmiotów wskazanych w przypisanym czynie w sytuacji, gdy brak

jest w aktach sprawy dowodu, aby J. R. (k. 231) lub D. R. udzielił licencji i aby J. R. lub D. R. był autorem wskazanych wyżej przedmiotów,

- brak wyjaśnienia w ramach toczącego się postępowania, kto według pokrzywdzonej spółki z o.o. R. jest autorem spornych funeraliów, w sytuacji, gdy na etapie postępowania przygotowawczego autorem miał być D. R. (k.6), zaś na etapie postępowania sądowego według reprezentanta występującej w sprawie pokrzywdzonej spółki z o.o. R. (k. 231 odwrót) autorem jest J. R., co ma znaczenie w zakresie udzielenia licencji na rzecz pokrzywdzonej spółki i złożenia przez nią skutecznego wniosku o ściganie,
- pominięcie w sprawie wyjaśnień oskarżonego D. D., z których wynika, że jest twórcą utworów objętych niniejszym postępowaniem,
- art. 4,7,12 § 1, 17 § 1 pkt 10, art. 49 § 1, 410, 424, 439 § 1 pkt 9 k.p.k. poprzez przyjęcie, że wniosek o ściganie złożył podmiot pokrzywdzony w sytuacji, gdy z akt sprawy nie wynika aby twórca J. R. lub D. R. przeniósł prawa do utworów na pokrzywdzoną spółkę z o.o., co ma oznaczać, że wniosek został złożony przez podmiot, który nie jest pokrzywdzonym w sprawie ponieważ nie dysponuje prawami do przedmiotów przypisanych w wyroku,
- art. 4, 7, 170 § 1 pkt 3, 193 § 1, 424 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku o powołanie innego biegłego lub przesłuchanie występującego w sprawie biegłego na rozprawie w sytuacji, gdy wydanie orzeczenia w sprawie wymagało wiadomości specjalnych w postaci ustalenia ewentualnych podobieństw pomiędzy występującymi w sprawie utworami, których to wiadomości specjalnych sąd orzekający w sprawie nie posiadał”.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie oskarżonego D. D. od dokonania przypisanego mu czynu, względnie od uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 3 listopada 2017 r., sygn. akt IV Ka (...), Sąd Okręgowy w P. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie. Podstawą tej decyzji procesowej było stwierdzenie, że umowa licencyjna zawarta między D. R. a R. spółka z o.o. z siedzibą w R. w dniu 2 marca 2015 r. jest nieważna, gdyż nie określa utworów będących przedmiotem umowy licencyjnej. Na tej podstawie Sąd

Okręgowy wywiódł, że w postępowaniu ujawniła się negatywna przesłanka procesowa w postaci braku wniosku o ściganie pochodzącego od uprawnionego podmiotu.

Od powyższego orzeczenia kasację wywiódł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, który zaskarżył orzeczenie sądu odwoławczego w całości, zarzucając mu:

1. „rażące naruszenie prawa tj. art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 17 § 2 k.p.k., mające istotny wpływ na treść orzeczenia, poprzez zaniechanie podjęcia przez Sąd II instancji czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy wniosek o ściganie pochodzi od właściwego podmiotu, zaś w razie uznania, że wniosek nie pochodzi od podmiotu uprawnionego – zaniechanie wyjaśnienia, czy podmiot uprawniony żąda ścigania przestępstw będących przedmiotem aktu oskarżenia, a to wobec powzięcia przez Sąd II instancji wątpliwości co do podmiotu uprawnionego do złożenia, które ostatecznie zostały rozstrzygnięte w sposób skutkujący umorzeniem postępowania, bez przeprowadzenia jakichkolwiek czynności wyjaśniających w tym zakresie,
2. rażące naruszenia prawa tj. art. 7 k.p.k., mające istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez dowolną oceną dowodu z dokumentów – umów licencyjnych zawartych przez pokrzywdzonego z J. R. i D. R. – skutkującą uznaniem, że umowy licencyjne są nieważne, bowiem nie zawierają wskazania utworów, których dotyczą, podczas gdy ocena w/w dowodów, uwzględniająca zasady doświadczenia życiowego i logiki nakazuje przyjąć, po pierwsze – umowy obejmowały utwory wymienione w załączniku do umowy, po drugie – zeznania świadka D. R. potwierdziły, że umowy dotyczą utworów będących przedmiotem postępowania w sprawie, po trzecie – licencjobiorca przejął po licencjodawcach całokształt działalności, zatem należy domniemywać, że umowy obejmowały uprawnienie do dysponowania wszystkimi wytworzonymi przez nich utworami”.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt II KK 126/18, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego w P. i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W uzasadnieniu swojego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał m.in., że „sąd odwoławczy dokonał oceny ważności umowy licencyjnej zawartej pomiędzy D. R. a R. wyłącznie w oparciu o jej literalny zapis. Tymczasem rzecz wymaga z pewnością precyzyjniejszego zbadania. Przede wszystkim w umowie licencyjnej wskazuje się na istnienie załącznika do niej, w której bardziej szczegółowo określono utwory, których umowa ta miałaby dotyczyć. Sąd Okręgowy do kwestii tej nie ustosunkował się w sposób należyty. Przede wszystkim nie stwierdził w sposób stanowczy, czy przyjął, że taki załącznik istniał, a jeżeli tak, to jak była jego treść. Dodatkowo wskazać należy tu na § 1 umowy licencyjnej na korzystanie z wzoru przemysłowego zawartej przez strony również w dniu 2 marca 2015 r., który odsyła do szeregu zgłoszonych i chronionych prawem wzorów przemysłowych. Za każdym z tych zgłoszeń określonych w umowie za pomocą kolejnych „numerów zgłoszenia” kryją się konkretne przedmioty, które w tych zgłoszeniach powinny zostać opisane. Jest to zatem rodzaj odesłania do szczegółowej dokumentacji. Sąd Odwoławczy nie ustosunkował się do tej dokumentacji, nie ocenił jej szczegółowości, nie stwierdził czy może być traktowana jako rodzaj załącznika do umowy licencyjnej, a nawet, czy taki rodzaj odesłania jest dopuszczalny. Tylko zaś takie ustalenia pozwoliłyby w sposób pełny ocenić „ważność” omawianej umowy na gruncie prawa cywilnego. W tym kontekście decyzja o uznaniu, że spółce R. nie przysługują prawa pokrzywdzonego była przedwczesna i podjęta z naruszeniem art. 7 k.p.k. Co czyni oba zarzuty kasacji zasadnymi”. W konkluzji Sąd Najwyższy stwierdził nadto, że „zupełnie inną natomiast kwestią jest to, czy spółka ta jest podmiotem, któremu wyłącznie przysługują prawa autorskie do utworów będących przedmiotem procesu, a uściślając, czy i ona, choć ma takie prawa, to czy jednocześnie nie korzysta z „czyichś” praw w omawianym zakresie – na zagadnienie to zwróciła uwagę biegła w swojej opinii, jak i prokurator w odpowiedzi na kasację. Rozstrzygnięcie jednak powyższej wątpliwości, nie prowadzi do skutków w obszarze uprawnienia do złożenia wniosku o ściganie, tylko w zakresie możliwości przypisania popełnienia zarzuconych oskarżonemu czynów”.

Po przeprowadzeniu ponownej kontroli odwoławczej, Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 28 czerwca 2019 r., sygn. akt IV Ka (...):

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- z opisu czynu przypisanego oskarżonemu D. D. w punkcie 1 wyeliminował oferowanie do sprzedaży oraz prowadzenie produkcji i sprzedaży utworów w postaci akcesoriów nagrobkowych o numerach katalogowych (...)
- zmniejszył wysokość orzeczonego w punkcie 2 obowiązku naprawienia szkody do 7.000 (siedmiu) tysięcy złotych,
- z rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 3 wyeliminował dowody rzeczowe znajdujące się pod pozycjami nr 4 i 9,
- rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 4 uzupełnił o dowody rzeczowe znajdujące się pod pozycjami nr 4 i 9,

2. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł obrońca oskarżonego, który zaskarżył wyrok sądu odwoławczego w całości, zarzucając mu:

„- zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art 439 § 1 pkt 9 w zw. z art 17 § 1 pkt 10 k.p.k., polegającej na prowadzeniu postępowania karnego pomimo braku skargi uprawnionego pokrzywdzonego w osobie autora J. R., który umową z dnia 2 marca 2015 roku nie udzielił licencji wyłącznej w zakresie pól eksploatacji, które miały być jakoby naruszone przez D. D. - na rzecz spółki R. sp. z o.o. w R. - występującej w niniejszym postępowaniu karnym jako pokrzywdzony, co powoduje, że brak było wniosku o ściganie od uprawnionego podmiotu, co sprawia wystąpienie w niniejszej sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, ponieważ umowa z dnia 2 marca 2015 roku zawarta pomiędzy J. R. a R. sp. z o.o. w R., pomimo jej literalnego brzmienia nie była licencją wyłączną na utrwalanie i zwielokrotnianie przedmiotów objętych wyrokiem techniką pozwalającą tworzenie wiernej w stosunku do oryginału kopii, ponieważ nie wskazywała pól eksploatacji w postaci, zwielokrotniania krzyży i róż metodą metaloplastyki lub podobną techniką, a tylko tego rodzaju wskazanie pola eksploatacji powodowałoby, że spółka R. sp. z o.o. miałaby licencję wyłączną w zakresie tego pola eksploatacji, co pozwalałoby jej występować w niniejszej sprawie jako pokrzywdzony na podstawie skutecznie

złożonego wniosku, co wynika z naruszenia art. 41, 67 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych”.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł „o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w P. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w P. w całości i umorzenie postępowania”.

W odpowiedzi na kasację, prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna.

Wbrew temu co podnosi skarżący, brak jest jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, że na mocy umowy licencyjnej z dnia 2 marca 2015 r., zawartej pomiędzy J. R. jako licencjodawcą, a R. sp. z o.o. jako licencjobiorcą, nie doszło do udzielenia licencji wyłącznej w zakresie zwielokrotniania krzyży i róży metodą metaloplastyki lub podobną techniką, gdyż to pole eksploatacji nie zostało wyraźnie wskazane w umowie licencyjnej.

Skarżący ma oczywiście rację twierdząc, że przepis art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej u.p.a.p.p.) wskazuje, że twórca może udzielić upoważnienia do korzystania z utworu na wymienionych w umowie polach eksploatacji z określeniem zakresu, miejsca i czasu tego korzystania, a art. 41 ust. 2 tej ustawy stanowi, że umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych lub umowa o korzystanie z utworu, zwana dalej "licencją", obejmuje pola eksploatacji wyraźnie w niej wymienione. Rzecz jednak w tym, że treść tych regulacji w żaden sposób nie wskazuje na zasadność zarzutu podniesionego w kasacji.

Po pierwsze bowiem w § 2 ust. 1 umowy z dnia 2 marca 2015 r. (k. 535 - 536) strony wyraźnie wskazały, że „licencjodawca udziela licencjobiorcy wyłącznej licencji na korzystanie z praw autorskich do utworów na wszelkich polach eksploatacji, w tym w szczególności:

a. w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu - wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową,

b. w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono - wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy,

c. w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt 2 - publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym”.

Porównanie treści tego paragrafu z treścią art. 50 u.p.a.p.p. wskazuje, że doprecyzowanie wskazania pól eksploatacji, rozpoczynające się od słów „w szczególności” nastąpiło poprzez dosłowne przywołanie treści art. 50 u.p.a.p.p. W doktrynie i judykaturze takie określenie pól eksploatacji, tj. bez dokładnego i wyczerpującego wskazywania technik wytwarzania utworu i poprzestające na odwołaniu się do zwrotu ustawowego, uznaje się za wystarczająco precyzyjne i odpowiadające wymaganiom stawianym w ustawie (zob. E. Traple (w:) Prawo autorskie. System prawa prywatnego. Tom 13, Warszawa 2017, s. 175; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 marca 2010, I ACa 1216/09). Co więcej, w doktrynie podnosi się, że „mając na uwadze sposób wymienienia technik zwielokrotnienia w art. 50 pkt 1, za dopuszczalne należy uznać zamieszczenie w umowie postanowienia dotyczącego „zwielokrotnienia dowolną techniką”. Postanowienie takie obejmuje jednak jedynie techniki istniejące w chwili zawarcia umowy” (T. Targosz, Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, D. Flisak (red.), LEX 2015, komentarz do art. 50 u.p.a.p.p., teza 25).

Ponadto w judykaturze zasadnie zauważa się, że art. 50 u.p.a.p.p. (odczytywany łącznie z art. 41 ust. 2 u.p.a.p.p.) pełni przede wszystkim funkcję ochronną praw twórcy, a tym samym w sytuacji, gdy sam twórca akceptuje takie określenie pól eksploatacji, funkcja ochronna przepisu art. 50 u.p.a.p.p. nie może dawać argumentów podmiotom trzecim do kwestionowania skuteczności umowy dotyczącej przeniesienia autorskich praw majątkowych (zob. powołany wyżej wyrok SA w Warszawie w sprawie I ACa 1216/09). W powyższym kontekście podkreślenia wymaga, że zarówno przepis art. 50 u.p.a.p.p., jak i § 2 ust. 1 lit. a umowy licencyjnej nie wskazują wyczerpująco technik wytwarzania utworu, a

posługują się sformułowaniem „określoną techniką, w tym...”. „Określony” to zaś „taki, że można dokładnie ustalić, jaki jest”, „taki, którego mówiący z jakiegoś powodu nie chce lub nie może nazwać, ale odbiorcy i tak wiedzą, o kim mowa”

(W. (...)).

Bez wątpienia zatem pod pojęciem „określonej techniki utrwalania i zwielokrotniania utworu” mieści się technika, w której dany utwór był wytwarzany pierwotnie i która jest zgodna z jego istotą.

Ponadto, na co trafnie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, powołane przez skarżącego przepisy prawa autorskiego nie stoją na przeszkodzie stosowaniu przy wykładni umów o przeniesienie autorskich praw majątkowych oraz umów licencyjnych, dla ustalenia objętych nimi pól eksploatacji, reguł interpretacyjnych określonych w art. 65 k.c. (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z 14 września 2005 r., III CK 124/05). Przepis art. 65 § 2 k.c. nakazuje zaś, by przy wykładni umów badać raczej, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Treść umowy, której integralnym elementem był również załącznik określający utwory będące jej przedmiotem wraz z ich zdjęciami, nie pozostawia wątpliwości co do tego, z jakiego materiału i jaką techniką wytwarzane były te utwory, co jednoznacznie wskazuje, że technika metaloplastyki była podstawową techniką wytwarzania utworów, objętą wskazanym w § 2 ust. 1 lit. a umowy licencyjnej polem eksploatacji.

W tym stanie rzeczy brak jest jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, że R. sp. z o.o. z siedzibą w R. nie była pokrzywdzonym przypisanym D. D. przestępstwem, a w konsekwencji nie była podmiotem uprawnionym do złożenia wniosku o ściganie w tym zakresie.

Powyższy wywód prowadzi do konkluzji, że kasacja okazała się bezzasadna i to w oczywistym, uzasadniającym jej oddalenie w trybie art. 535 § 3 k.p.k., stopniu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k., obciążając nimi oskarżonego.

